GEBRUIKERSHANDLEIDING

bij de handelseditie van

Snakken en Gramlachjes,
de perverse jeugdpoëzie
van
Bertus Barkas

"Had iemand de moeite genomen
en het verhaal van mijn leven
in boek opgeschreven,
dan schreef hij vast zo'n dikke pil,
waar ik zelfs met de beste wil
niet doorheen zou kunnen komen"

Wat is dat nu? Een bijsluiter bij een boek? Het moet niet gekker worden. Heeft deze 'pil' dan zo veel nare bijwerkingen?

Nee hoor, wees gerust. U kunt dit pilletje zonder gevaar tot u nemen. Het zal hoogstens een lichte irritatie veroorzaken. Ook zou u bevangen kunnen worden door een gevoel van lusteloosheid. Verder loopt u geen enkel risico.

Deze gebruikershandleiding is dan ook niet bedoeld als waarschuwing vooraf. U kunt gewoon beginnen met lezen. Maar indien u iets beter wenst te weten *waaraan* u precies begint, dan biedt deze handleiding wellicht uitkomst. U kunt de handleiding ook achteraf lezen, bij wijze van nabeschouwing. Is weer eens wat anders dan naar Johan Derksen te moeten luisteren.

Maar wacht eens: een handleiding bij een boek? Is dat geen zwaktebod? Als een mop moet worden uitgelegd, dan is hij niet goed verteld. Punt uit!

Daar heeft u helemaal gelijk in. Dat geef ik meteen toe. Laat mij echter ter verdediging aanvoeren dat dit boek in eerste instantie ook niet voor u bedoeld was. Ik heb het geschreven voor mezelf en een paar mensen uit mijn directe omgeving: familie, vrienden, collega's. Mensen die mij *kennen*.

Maar nu ik bevangen ben door grootheidswaan en ik het onzalige besluit heb genomen om het boekje los te laten op een groter publiek, leek een begeleidend tekstje mij geen overbodige luxe. En ach, heeft Harry Mulisch ook niet zijn eigen analyse geschreven bij zijn roman *De verteller (De verteller verteld)* ? Qua grootheidswaan bevind ik me dus in goed gezelschap.

*

Welnu, wat heeft u zich precies in de maag laten splitsen? Bovenal is *Snakken en Gramlachjes* een dichtbundel. De gedichten zijn al behoorlijk oud. Ik heb ze geschreven tussen 1989 en 1998. Daar heeft niemand ooit iets van geweten. Mijn gedichten waren een groot geheim. In de eenzaamheid van mijn slaapkamer -en later studentenkamer- gaf ik me soms over aan de Hogere Dichtkunst, en dat vond ik behoorlijk spannend. Diep van binnen was ik een Dichter, zo besefte ik, en dat ik voor altijd Onbegrepen zou zijn, dat was mijn Tragisch Lot. Zo maakte ik mijzelf maar al te graag wijs.

Ik kriebelde mijn ideeën altijd eerst op een kladblaadje, maar als een vers eenmaal de toets mijner kritiek had doorstaan, dan werd het plechtig met de typemachine op een door midden gevouwen A4-blad gehamerd. En zodra ik op deze wijze tien gedichten verzameld had, gaf ik het geheel een

zwaarwichtige titel en was de bundel voltooid. En verdween zij heel diep in de ondersta lade van mijn bureau, opdat niemand, nee niemand, haar ooit zou vinden. Ik zou me doodschamen.

U denkt misschien: ik heb je wel door, jongen! Ook in deze zogenaamde 'handleiding' neem je een loopje met de werkelijkheid. Maar die bundeltjes bestaan echt. Zie, ik heb er een foto van gemaakt.

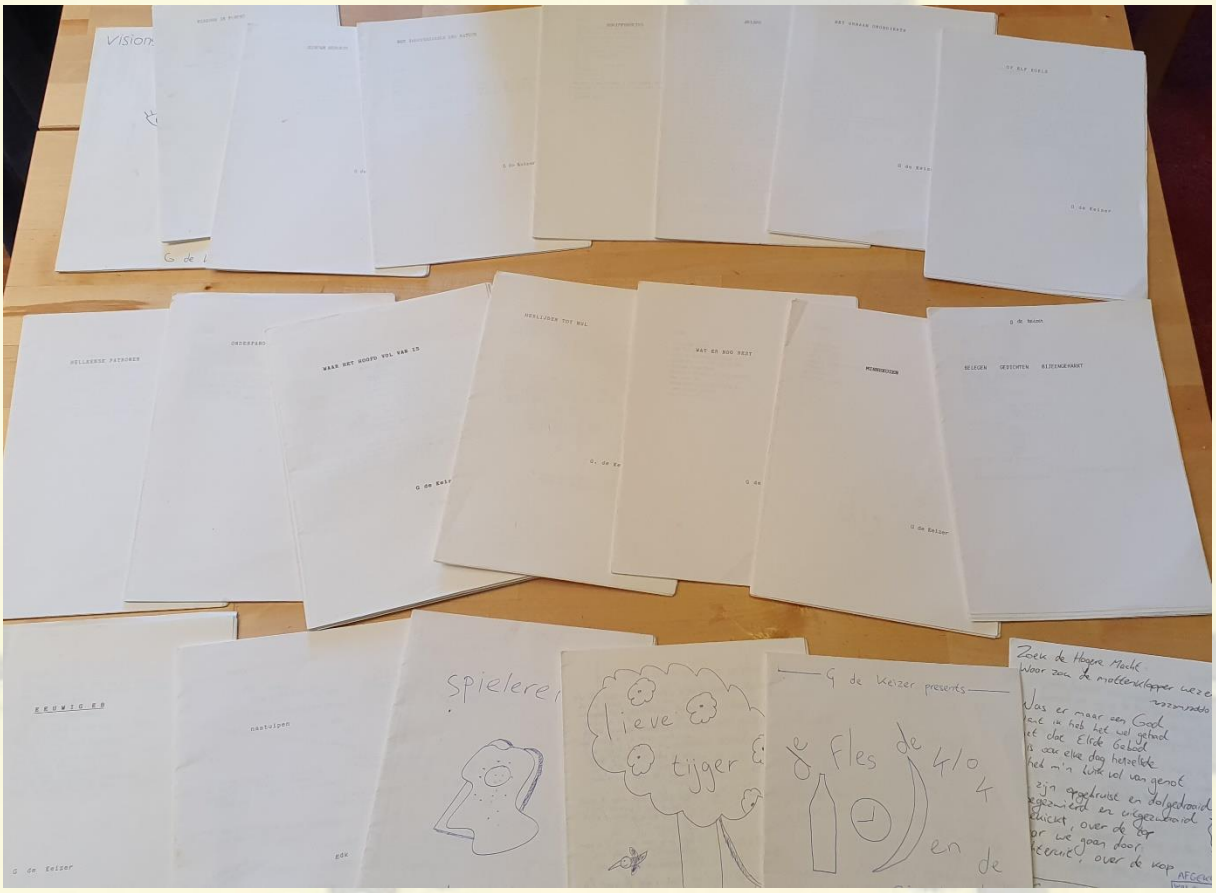

De beste gedichten uit de eerste tien 'bundels' heb ik indertijd samengebracht in een heuse bloemlezing: *Waar het hoofd vol van is.* En slechts zes gedichten uit deze dikke bloemlezing zijn opgenomen in *Snakken en Gramlachjes.* U ziet: ik ben nog steeds niet helemaal over mijn schaamte heen. De voornoemde zes 'vroege' gedichten stammen uit mijn middelbare schooltijd, en zijn in *Snakken en Gramlachjes* onder een nieuwe titel bijeengebracht: *Snacks, drugs en rock 'n roll.* Maar dat boekje bestaat dus niet echt. Alle overige bundels, van *Herlijden tot nul* tot en met het nagelaten gedicht *Het elfde gebod* zijn authentiek.
In mijn studententijd ging ik immers gewoon door met mijn Geheime Bezigheid, eerst in het ouderlijk huis in Berkel-Enschot, en vanaf 1995 op een studentenkamer in het centrum van Tilburg. Totdat ik in 1998 naar Maastricht verhuisde. Ik weet niet goed waarom, maar toen was het van de ene dag op de andere gedaan met het dichten. Het arbeidzame leven was begonnen!

*

Ook al dichtte ik niet meer, toch was ik het bestaan van de boekjes nooit vergeten. Sterker nog: ik ken de meeste gedichten nog steeds van buiten. Omdat ik nooit met wie dan ook één mijner proeven

van poëzie had durven delen, was het voor mij zeer moeilijk om de kwaliteit ervan te bepalen. Op sommige momenten was ik ervan overtuigd dat er een briljante verzameling laat-twintigste-eeuwse poëzie in de la verborgen lag, maar diep van binnen wist ik heus wel beter. Ergens aan het begin van deze eeuw trok ik de stoute schoenen aan. Ik stuurde een selectie van de gedichten voor een 'letterkundig rapport' naar de dichter Jos Versteegen. Vol spanning wachtte ik de reactie af.

De reactie was precies zoals ik had kunnen verwachten, had ik niet als een herboren *Kees de Jongen* zitten dromen van beate bewondering. Jos Versteegen had mijn gedichten met belangstelling gelezen, ontzegde mij geenszins een zekere aanleg, en raadde mij aan om vooral *door te gaan*, en daarbij te werken aan enkele verbeterpunten, zoals daar waren: vormvastheid en oog voor detail. Op mijn beurt las ik het rapport met veel belangstelling, ontzegde Jos Versteegen geenszins een zekere aanleg, en besloot de gedichten te laten voor wat ze waren. Ik wist nu zeker dat ik geen briljante verzameling laat-twintigste-eeuwse poëzie voor de mensheid verborgen hield. Ik was gewogen en te licht bevonden. Zijn advies om "vooral door te gaan" volgde ik niet op. Ik was intussen volkomen senang met mijn werk als leraar Nederlands.

*

Ruim tien jaar later kruisten de gedichtjes andermaal mijn pad. Ik had het idee opgevat om *alles* wat ik ooit geschreven had -ingezonden brieven, speeches, gelegenheidsteksten, verspreid over tientallen diskettes, floppy-disks, cd-roms, harde schijven- in één digitaal bestand bij elkaar te zetten, en dat als een boek uit te geven, met de pretentieuze titel: *Gijsbert de Keizer, Verzamelde Werken.* Mijn aanvankelijke gedachte was om van het boek slechts één exemplaar te laten drukken, puur voor de lol, om het in mijn boekenkast tussen Kafka en Komrij te kunnen plaatsen. Maar gaandeweg, werd ik zo trots op het geheel, dat ik mijn familie en vrienden ook een exemplaar wilde schenken. Maar dat zou wel betekenen dat ze alles zouden kunnen lezen. Alles.
Uiteraard was ik de gedichtjes niet vergeten.
Zou ik...?
Ik durfde het niet.
Mijn schaamte was nog te groot. Schaamte ooit stiekem 'dichter' te zijn geweest. Maar ook schaamte voor de soms ietwat perverse inhoud. Wat moest mijn moeder niet van me denken? Nee, ze konden maar beter in die la blijven liggen. Het oordeel van Jos Versteegen sprak immers boekdelen.

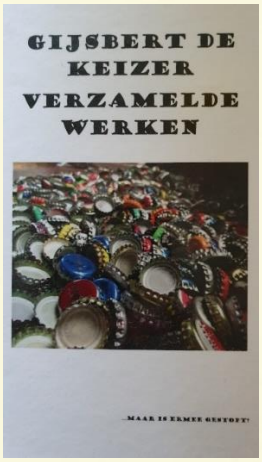

*

En zo verstreek weer menig jaar, tot in ik het najaar van 2018 met twee bevriende neerlandici in de stad Leiden verbleef, voor een congres over de Vlaamse literatuur in Nederland. Nu we er toch waren, besloten we er een gezellig dagje van te maken en de stad nader te verkennen middels een literaire wandeling. We volgden hierbij de Piet Paaltjens-route. Uiteraard kenden wij als docenten Nederlands de grappige, zwartgallige gedichten van Paaltjens maar al te goed. Hoe vaak hadden wij *Aan Rika* niet behandeld in de les literatuurgeschiedenis? Om daarbij uit te leggen dat Piet Paaltjens eigenlijk een dominee was, die François Haverschmidt heette, en van zichzelf een personage gecreëerd had, om afstand te bewaren tot de bijzonder komische, maar ook zwaarmoedige inhoud.

En zo kwam het dat ik, gezellig koutend over Paaltjens, weer moest denken aan die gedichtjes, daar onder in de la. Ik herkende dezelfde, typische studenten-onderwerpen: de eeuwige zoektocht naar de ware liefde, het cafébezoek, vriendschapsperikelen, en de toetreding tot het absurde leven der volwassenen, en dat alles in een stijl waarin ernst en humor om voorrang streden.

En opeens wist ik wat ik met die gedichten aan moest: ik zou er een inleiding bij schrijven, net zoals François Haverschmidt dat gedaan had.
In die ronduit briljante inleiding tot *Snikken en Grimlachjes* (want zo heet de bewuste bundel) beschrijft Haverschmidt dat hij de eer heeft om de nagelaten werken van de bekende, doch onder tragische omstandigheden te vroeg om het leven gekomen dichter 'Piet Paaltjens' aan de lezer te presenteren. De laatste keer dat iemand Paaltjens nog in levenden lijve gezien zou hebben, zou de droeve dichter op een strandpaal gezeten zijn, weemoedig starend naar de zee. Aan deze scène dankt Paaltjens zijn naam.

Zo zou ik het ook aanpakken. Ook ik zou mijn gedichten uitgeven alsof ze niet van mijzelf waren. Ik zou er zelfs mooi mijn universitaire titel voor kunnen gebruiken. Ook ik zou 'de mysterieuze dichter' ergens 'bij een paal' kunnen ontmoeten, en op die manier oog in oog komen te staan met mijn andere ik, de Tilburgse student van weleer. Door de gedichten op deze wijze van mezelf los te weken, zou ik twee vliegen in één klap slaan. Ik kon mijn schaamte overwinnen, en ik had een goed excuus voor de vele onvolkomenheden: het waren mijn gedichten immers niet! Als ik het spel goed speelde, zou ik zelfs de indruk kunnen weken dat die onvolkomenheden opzettelijk waren, en onderdeel uitmaakte van de literaire misleiding.
Ik zou mezelf -zo besloot ik- 'Paalman' noemen, als eerbetoon aan Piet Paaltjens, maar ook om duidelijk te maken dat de lezer voor subtiel woordspel -anders dan bij de echte Paaltjens, bij mij niet hoefde aan te kloppen. Het personage Paalman, als platvloerse, perverse en beduidend minder getalenteerde echo van de legendarische, negentiende-eeuwse romanticus, was geboren.

Wat ik toen helemaal niet wist, en wat ik zeker had moeten weten als ik me serieus met poëzie had beziggehouden in plaats van slechts verlekkerd naar mijn eigen navel te koekeloeren, is dat er in de hedendaagse Nederlandse letteren een uitstekende dichteres actief is, die luistert naar de naam Iduna Paalman. Het is zover ik weet haar echte naam.

Zodra ik hier achter kwam, wist ik dat mijn 'Paalman', al was het alleen maar uit respect voor de echte Paalman, nooit op de kaft zou mogen prijken: het moest een bijnaam blijven. Mijn personage had dus ook een 'echte' naam nodig. En zo is Bertus Barkas geboren, een naam die volgens de formule van de 'porno-naam' tot stand is gekomen. Neem hiertoe een van je andere voornamen (ik heet voluit Gijsbertus) en kies als achternaam het eerste deel van de straat waarin je bent opgegroeid (in mijn geval: de Barkasstraat in Utrecht). Door die lekker bekkende, dubbele B vond ik Bertus Barkas een geloofwaardige porno-naam, uitermate geschikt voor de auteur van de perverse poëzie die na meer dan twintig jaar op het punt stond mijn lade te verlaten.

Nu moest ik nog een plaats verzinnen waar ik 'mezelf' zou tegenkomen, bij voorkeur bij een paal. Al snel kwam de Tilburgse kermis bij me op. Net zoals Jack Keizerspek ben ik in mijn hart altijd een echte kruikenzeiker gebleven, en de gedichten zijn ook allemaal binnen de huidige Tilburgse gemeentegrens geschreven. Ja, het boekje zou een typisch Tilburgse uitgave moeten worden, uiteraard gedrukt in het TilburgsAns-lettertype. Zo zou ik meteen een graantje kunnen meepikken van de marketing via de TilburgsAns-kanalen. Waarvoor nog steeds innige dank aan Ivo en Sander!

*

Een ontmoeting met een oude bekende, een kermis, Paalman...steeds sterker drong een geheel ander werk uit de negentiende eeuw zich aan me op, als geschikt 'format' voor mijn inleiding: *Max Havelaar* van Multatuli, het belangrijkste werk uit de Nederlandse literatuur.
Ook in deze roman komt een ik-verteller een alter ego van de schrijver zelf tegen. Deze verkeert in zo'n haveloze toestand dat de ik-figuur, een gewetenloos en bekrompen zakenman, hem niet bij zijn echte naam durft te noemen, uit angst voor reputatieschade. Hij vernoemt zijn oud-klasgenoot daarom naar de sjaal, die hij om zijn gerafelde kleren heeft geslagen: Sjaalman. Droogstoppel -want zo heet de zakenman- kan zich Sjaalman nog herinneren van vroeger: als kind had Sjaalman iets heel nobels voor de kleine Droogstoppel gedaan, door het voor hem op te nemen toen Droogstoppel op de kermis ruzie kreeg met een agressieve Griek. Sjaalman ving de klappen op en Droogstoppel piepte ertussen uit: hij houdt immers niet van geweld... Heus lezer, als de Max Havelaar u afschrikt vanwege die vermeende moeilijke inhoud, of omdat de koloniale geschiedenis van Nederland u niet interesseert, lees dan alleen de Droogstoppel-hoofdstukken. Ze zijn hilarisch.

Als de zakenman Droogstoppel zijn oude klasgenoot Sjaalman ontmoet, krijgt hij van hem een pak papier, vol met door Sjaalman geschreven teksten. Dit is het beroemde 'pak van Sjaalman', en Multatuli voegt in zijn roman een pagina's lange opsomming toe van de inhoud van dit pak.
U kunt zich de opwinding voorstellen die zich van mij meester maakte, toen ik besefte hoe mooi dit alles in mijn plannetje paste. Ik zou me gaan bezondigen aan heiligschennis, door 'het pak van Sjaalman' om te dopen tot 'de zak van Paalman', en ook ik zou in mijn inleiding zo'n pagina's lange lijst opnemen. Ik kon hiervoor putten uit mijn verbeelding, én uit mijn *Verzamelde Werken.*

Bleef ik nog met één kwestie zitten: wat voor figuur is het die Paalman gaat ontmoeten? Zou ik de ik-figuur op mijzelf baseren, de leraar Nederlands Gijsbert de Keizer, of zou ik er, net als Multatuli had gedaan, een gewetenloze zakenman van maken, als een soort antipode van wie ik...euh...hoop te zijn?
Dat tweede idee sprak me om een of andere reden meer aan, temeer daar ik diep van binnen altijd al een zwak heb gehad voor zakenmensen. Als klein kind ging ik al met stropdas naar school, en terwijl

mijn klasgenoten verstoppertje speelden, verhandelden mijn beste vriend en ik olieaandelen namens de familie Ewing (en zeg vooral niet dat we aan het spelen waren!)
Daarbij ben ik dol op romans uit de Nieuwe Zakelijkheid, zoals misschien wel blijkt uit de inleiding, zoals die uiteindelijk geworden is. Ik vrees dat ik wat ben uitgeschoten met de zakjes Elsschot- en Bordewijk-kruidenmix.
Over Nieuwe Zakelijkheid gesproken: was ik in mijn eigen leven niet ook in een nieuwe, zakelijke periode terechtgekomen, toen ik enkele jaren geleden besloten had om een platenlabel te beginnen? Keizerspek bestaat echt, en dus besloot ik van het ik-personage een Droogstoppel-achtig zakenman te maken, Jack Keizerspek geheten. Deze Jack Keizerspek had minstens even immoreel en hypocriet moeten worden als zijn illustere voorganger.

Maar tijdens het schrijven van de inleiding moet dáár iets zijn misgegaan...

Want waar Multatuli gegruwd moet hebben van Batavus Droogstoppel, lukte het mij maar niet om van Jack Keizerspek een echte rotzak te maken (ik heb heus mijn best gedaan). Wie kent niet het legendarische slot-essay van *Max Havelaar*, waarin de schrijver zelf het woord neemt: "Ik, Multatuli neem de pen op", en hij zijn personage wegstuurt, met de gevleugelde woorden: "Stik in koffie en verdwijn, gij zijt uitgegroeid tot een monster onder mijn pen" ?
Nee, Jack Keizerspek de laan uit sturen, dat kon ik niet over mijn hart verkrijgen; ik begon hem juist met ieder hoofdstuk sympathieker te vinden. In ieder geval sympathieker dan die vervelende doctorandus en die mislukte jurist. Dus heb ik de rollen omgedraaid. Dat voelde een stuk lekkerder.

Enfin, ik ga uiteraard niet alles uitleggen. De liefhebbers van Multatuli zullen nog wel een paar toespelingen ontdekken. Zo komen de termen 'authentificatie' en 'identificatie' uit het proefschrift *Over de structuur van Max Havelaar* van A.L. Sotemann, en mijn gekoketteer met de 'nulde druk' is ook gebaseerd op de geschiedenis van *Max Havelaar*. Ook zal het u niet ontgaan zijn dat de openingsalinea bijna letterlijk is overgenomen van Multatuli. Dat stelde mij wel voor de zeer lastige opgave om ook de rest van de tekst te schrijven in de stijl van *Max Havelaar*. Ik zal niet durven beweren dat ik hierin geheel geslaagd ben. De *Max Havelaar* valt natuurlijk niet te evenaren. Ik kan het u dan ook niet vaak genoeg aanraden: lezen, dat boek! En lees daarna het eveneens briljante *Max Havelaar met zombies*, van Martijn Adelmund. Ik durf het haast niet te zeggen, maar deze bewerking overtreft mogelijk wél het origineel.

*

Nu ik ben begonnen met 'name dropping', giet ik even de hele emmer leeg: Piet Paaltjens, Multatuli, Willem Elsschot, F. Bordewijk, Maarten Toonder, Gerard Reve, Remco Campert, Gerrit Komrij, Luc de Vos, Morrissey, Herman Brusselmans, Ko de Laat, Anton Dautzenberg, Ilja Leonard Pfeijffer... als u iets van hun invloed in mijn werk herkent, dan ligt het niet aan u.

Maar wat is dat nu? Dit zijn allemaal mannen! Ben ik dan toch net zo misogyn als Bertus Barkas? Strekt die zogenaamde 'moeizame omgang met het andere geslacht' zich ook uit over mijn literaire voorkeuren? Ik moet hier inderdaad schuld bekennen. In mijn vormende jaren heb ik maar weinig vrouwelijke auteurs gelezen. Maar eerlijk is eerlijk: er waren ook veel minder boeken van vrouwelijke auteurs verkrijgbaar. Het lijkt wel of Hella S. Haasse in haar eentje de helft van de Nederlandstalige

bevolking moest vertegenwoordigen. Gelukkig is er veel ten goede veranderd, met de literatuur en met mij.
Ik word op mijn werk door vrouwelijke collega's omringd, en dat vind ik veel prettiger dan te opereren in een machocultuur. Want ook al wil Barkas zich wel eens stoer voordoen: voor vrouwonvriendelijke praatjes bent u bij mij echt aan het verkeerde adres (ik kan u wel doorverwijzen).

En dit zeg ik dan ook niet om politiek correct of 'woke' bevonden te worden: ik lees tegenwoordig haast uitsluitend vrouwelijke auteurs, gewoon omdat ik hun boeken vaak *beter* vind. Lize Spit, Marieke Lucas Rijneveld, Elfie Tromp, Lieke Marsman, Hannah Bervoets, Maud Vanhauwert, Leen Raats, Saskia de Coster, Renske de Greef, Maartje Wortel, Esther Gerritsen, Inge Schilperoord, Anna Woltz, Griet Op de Beeck, Manon Uphoff, Wiegertje Postma, Paulien Cornelisse, Sanneke van Hassel, Delphine Lecompte, Niña Weijers, Annet Schaap...van hen heb ik allemaal in de afgelopen jaren op z'n minst één boek *uitgelezen*. Wie mij kent, weet dat dit wat wil zeggen!

*

Wat valt er verder nog over de gedichten op te merken? Wat mij betreft niet veel. Er staan al voetnoten onder. Toch nog één opmerking over de stijl. Ik ben altijd intuïtief te werk gegaan, en heb me nooit laten leiden door het streven naar vormvastheid. Ik was me wel bewust van zaken als rijm en metrum, maar gebruikte deze alleen als het me uitkwam. Desalniettemin viel mij bij het herlezen een onbewuste voorkeur op voor het zesregelig gedicht. Daarbij viel me op dat ik graag gebruik maak van de 'als-dan'-constructie. Zo heb ik opvallend veel zesregelige versjes geschreven, die beginnen met een voorwaardelijke bijzin (de 'als'), en eindigen met de consequentie (het 'dan'). Ik laat in de voetnoten drs. G. de Keizer deze versvorm toelichten en deftig een 'conditionelle' noemen. Toch heeft de jongen op zijn studentenkamer nooit weet gehad van deze versvorm. De term 'conditionelle' heb ik onlangs pas bedacht. Waarom vermeld ik dit? Laat ik het houden op een copyright-kwestie.

De inhoud van de gedichten zou de lezer mogelijk kunnen afschrikken, al zal dat minder gelden voor wie mij niet kent. Een bevriend lezer -die ik ongevraagd een nulde druk had toegestuurd- dacht zowaar dat hij een afscheidsbrief had ontvangen. Ik geef toe dat de sfeer vaak somber is, en ga niet beweren dat de inhoud louter fictie is. Uiteraard vormen authentieke gevoelens de basis voor mijn evocaties, maar zodra ik de pen ter hand nam, prevaleerde toch bovenal de hang naar romantische overdrijving. Zich 'wat somber voelen' was voor deze jeugdige dichter niet genoeg: er moest op z'n minst naar De Dood (met hoofdletters) worden uitgezien. En als ik er dan in slaagde om mijn gevoelens op bevredigende wijze om te zetten naar een gedichtje, dan was ik daar zo blij mee dat diezelfde somberheid alweer verdwenen was. Vooral van een geslaagde woordspeling kon ik bijzonder vrolijk worden. Wat dat betreft is er niets veranderd.
Vergeet ook niet dat de gedichten uitsluitend geschreven zijn in de eenzaamheid van mijn slaapkamer: waar een maand vol geluk is verdampt tot slechts een vage herinnering, is die ene avond stil verdriet middels een stemmig 'conditionelle' naar het volgende millennium getild.

Dat ik me hier van bewust was, blijkt uit het openingsgedicht van de bundel *Herlijden tot nul*, dat, verdomd als het niet waar is, ook weer diezelfde trekken heeft van een 'conditionelle'. Het gedicht is een brief aan mezelf, en heet *Verdichting*.

Verdichting

Berkel-Enschot
September 1992

Beste Gijs,

Als je over een jaar of tien
je leven gaat herlezen
en besluit dit 'ns in te zien,
zal het verkregen beeld
vertekend wezen,
omdat ik heb verzwegen
dat ik sedert vele weken
geen reet meer heb geschreven!

GdK

PS: Ken je ze nog,
Martine, Josephine?

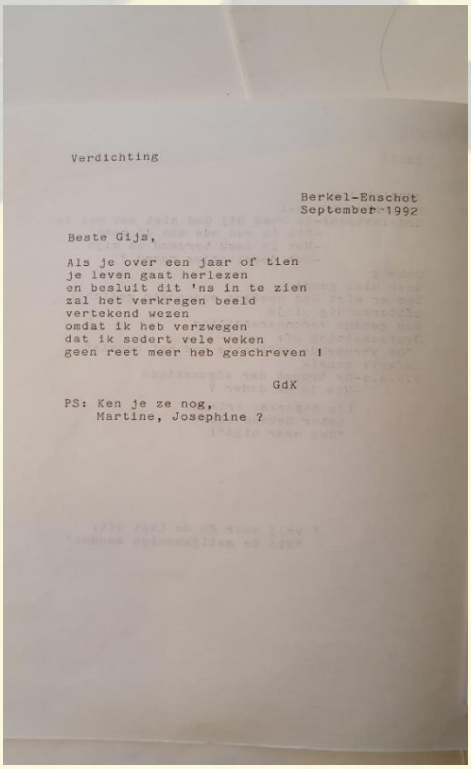

Verdichting

Berkel-Enschot
September 1992

Beste Gijs,

Als je over een jaar of tien
je leven gaat herlezen
en besluit dit 'ns in te zien
zal het verkregen beeld
vertekend wezen
omdat ik heb verzwegen
dat ik sedert vele weken
geen reet meer heb geschreven !

GdK

PS: Ken je ze nog,
Martine, Josephine ?

Ik ben wel klaar met die handleiding, lijkt mij zo. Ik voeg tot slot -het betreft immers een handels-editie- wat 'deleted scenes' toe, dat werkt straks goed in de promotiecampagne. Het betreft foto's die ik heb genomen om in de inleiding te gebruiken, maar die zijn komen te vervallen. En ik voeg ook nog een sonnettenkrans toe.

Want wat wil het geval? Net toen de proefdruk klaar was, en ik het zelfs voor elkaar had gekregen om deze door Connie Palmen te laten signeren, brak de corona-ellende uit, en heb ik de release van mijn boekje opgeschoven vanwege de lock-down waarin we met z'n allen vast kwamen te zitten. En is het toeval of niet, dat juist in deze rare tussentijd het dichtersbloed weer door mijn aderen ging stromen?

Een vriendin had mij uitgedaagd om een sonnet te schrijven over de corona-crisis. Ik stemde toe, en kreeg de smaak te pakken. Ik schreef er zeven. Een goede vriend maakte er filmpjes van, die ik vervolgens op Facebook plaatste. Het zij geen echte sonnetten, want qua metrum lap ik alle voorschriften volkomen aan mijn laars. Qua vormvastheid is er niet veel verbeterd. Met excuses aan Jos Versteegen. Eerder zou ik willen spreken van veertien-regelige 'knittelverzen', met een knipoog naar die andere negentiende-eeuwse student-dichter: De Schoolmeester.

Maar goed, ik vind ze best aardig gelukt, daar zal ik niet vals bescheiden over doen. En vanwege de vele positieve reacties weet ik dat sommigen van jullie deze bundel alleen maar hebben gekocht in de veronderstelling deze 'corona-sonnetten' erin aan te treffen. En klant is koning nietwaar? Want hoe zat het ook alweer: de klant bepaalt, Keizerspek betaalt! Of was het toch andersom?

En dan kunt u, als u nog puf heeft, eindelijk met (her)lezen beginnen!

Gijsbert de Keizer,
juni 2020,
Maastricht

DELETED SCENES

Het kantoorpand van Jack Keizerspek (makelaar in vinyl)?

Afgekeurde illustratie bij het gedicht Bij de muur.
Tegen beter weten in gaan pinnen...

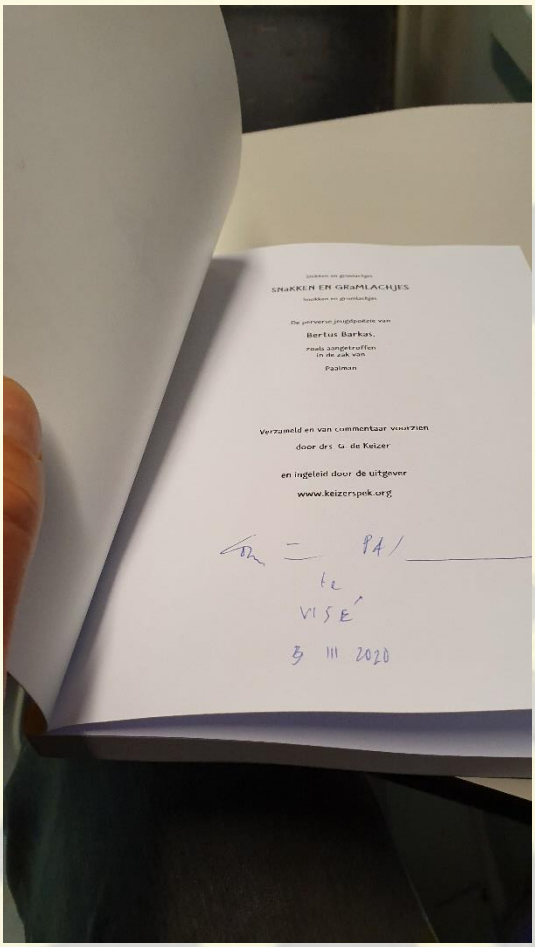

De allereerste druk. Gesigneerd door Connie Palmen, die zo vriendelijk was om niet alleen haar eigen werk, maar tevens deze 'op schrift gestelde jeugdzonden van ene Bertus Barkas' van haar goedkeuring te voorzien -op voorwaarde dat ik het stil zou houden. Maart 2020, Visé, België.

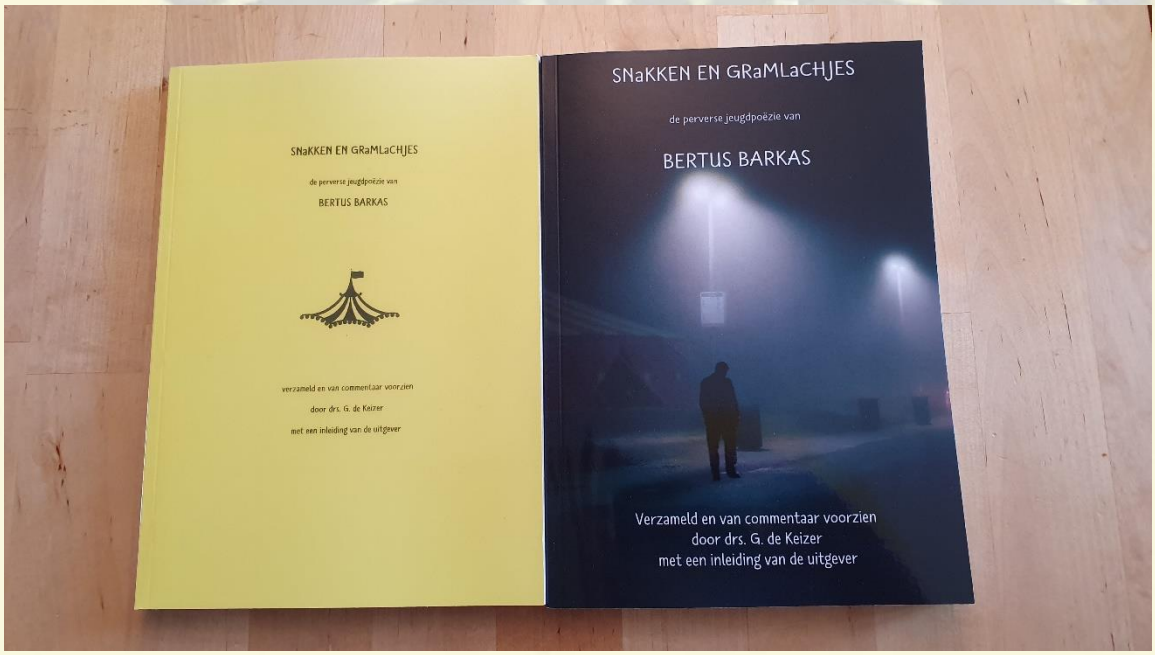

De 'nulde druk' (links) en de handels-editie. Commentaar van de auteur AHJ Dautzenberg op de nulde druk: "Echt heel knap, hoe je het voor elkaar gekregen hebt om een nóg lelijker omslag te maken dan voor je Verzamelde Werken". De kaft voor de handelseditie is daarom uitbesteed, en wel aan ontwerpbureau InnerVision.

Was het inderdaad deze Voerense haan die de auteur van de toegevoegde fabel uit zijn slaap hield ? Remersdael, België. juli 2019

...of waren zij de boosdoeners ?

CORONA

een sonnettenkrans

I

Andere tijden

Weet je nog, dat je voor een les naar school toe moest?
Met z'n drieëndertigen in een benauwd lokaal.
Er werd toen heel wat afgeblaft en afgehoest;
was er één verkouden, dan werden wij het allemaal.

En de leraar? Die zat aan zijn leerboek vastgeroest;
en hij sprak wel zeven talen, behalve digi-taal,
dus als je op je scherm keek, werd hij woest.
Ja, die telefoonverslaving werd ons nog fataal!

Ook voor het mondeling werd je geacht te komen
want dat werd in dezelfde ruimte afgenomen,
en voor het diploma moest je een pak aan doen

voor applaus, een handdruk of zelfs een zoen.
Het lijkt of opa spreekt over een grijs verleden.
Ik heb het over een week of drie geleden.

II

Viraal onderwijs

Terwijl het virus verder woekert, zoeken
docenten hun weg in het online-leren.
Van meetlat, schrift en studieboeken
naar Zoom en Hangouts navigeren.

Terwijl zij de verbinding controleren
en volgzaam 'malware un-installen',
blijft het corona-virus triomferen.
Er zijn nu al zoveel schrijnende gevallen,

dat we moeten rekenen met getallen
die doen denken aan Italiaanse lires.
En ook mensenlevens inflateren.

Zo moeizaam kennis zich verspreidt,
zo moeiteloos verbreidt zich nu dit virus.
Aan dat besef zij deze tekst gewijd.

III

Doen en Laten

Als dolle honden, veroordeeld tot hun mand,
zitten wij vol ongeduld in onze woning.
Je wilt iets doen; de wereld staat in brand.
“Blijf thuis, blijf kalm”, zo zegt de koning.

Dus posten we memes en flauwe grappen
en klikken maar door en liken ons lam
en gaan om acht uur met z’n allen klappen
en op Facebook, Twitter, Instagram

delen we onze heils- of onheilstijding.
Maar niets draagt bij aan de bestrijding.
Wereldwijd nu al meer dan een miljoen...

Langzaam krijgen we in de gaten:
waar wij gewend zijn iets te doen,
is dit een oefening in laten.

IV

Bij de les

Maandagochtend. Tijd voor online Frans.
De meester checkt of iedereen aanwezig is.
Allen zijn present, maar meester Bemelmans
Is de enige die ook echt hard bezig is.

De klas zit met kleine ogen voor het scherm
en Zemelmans die praat en praat.
“Uit die microfoons!”, zo spreekt hij ferm.
Hij is de enige bij wie hij wél aan staat...

...en bij Sofie. Zij zit slaperig van achter
haar computer naar Bemelmans te gapen,
die vol vuur oreert over Molière en Corneille.

Dan klinkt plots: “Zet eens wat zachter!
Ik zou graag nog even verder slapen.”
Zij fluistert: “Ssst, ik kruip zo weer bij je”.

V

Hartenkreet

Dinsdagavond, bord op schoot. Tijd voor Rutte
die samen met zijn rechterhand De Jonge
ons kleine kikkerland weer gaat beschutten,
het liefst vrijwillig. Desnoods gedwongen.

We graven een greppel rond onze ouders
maar het gemor begint. Gaat dit zo nog langer?
Hoeveel last verdragen onze schouders?
En op afstand wordt geen vrouw ooit zwanger.

Wie krijgt er dan nog kinderen?
Als men niet zonder hinderen kan tinderen,
groeit er aan de onderkant niets bij.

Wat voor maatschappij beschermen wij,
als straks de Liefde is verdwenen?
...en dat zeg ík dan nota bene!

VI

Een en Ander

De een zegt: "Je bent a-sociaal
als jij je niet aan de regels houdt;
wie niet thuis zit, die zit fout
en verergert daarmee de kwaal."

De ander zegt: “Geloof toch niet
die propaganda uit de media;
vertrouw op wat je zelf ziet
en niet op Wikpedia.”

Beiden pogen een vijand te benoemen
die ík moet helpen te verslaan.
Ik geloof niet in oorlogsmetaforen

maar als we elkaar verdoemen
om de kant waaraan we staan,
dan hebben we pas echt verloren.

VII

Het einde

Na weken flat-niksen en surfen op het net
openen we langzaam weer onze ogen.
We rekken ons uit en stappen uit bed,
omdat we weer naar IKEA mogen.

Met onze door licht gebleekte snoeten
knipperen we onwennig in de zon
en zwaaien naar oma op haar balkon:
“Hou vol. Blijf thuis. De groeten!”

Waar we wekenlang kniesden en kwijnden,
krijgen we langzaam in het leven weer zin.
Dus hop naar de kapper, de dichtstbijzijnde!

Maak ons weer knapper. De schaar moet erin.
Zo vieren wij het einde van het begin.
Zo vieren wij het begin van het einde.